

Preek 5 november 2023
HWS Ontmoetingskerk
Daniël 6:1-11; 17-24 & Matteüs 5:11-16

Gemeente van Jezus Christus,
Christen zijn op je werk, op school, in je vrijwilligerswerk, in de straat, in je gezin... Hoe doe je dat? Dat is best een lastige vraag... En de antwoorden zijn ook heel divers. Want als vrachtwagenchauffeur is je werk heel anders dan bijvoorbeeld op kantoor, op school of thuis, en dus ook hoe je daar invulling kan geven aan het geloof...

Toch geeft Jezus ons duidelijke handvatten om het geloof praktisch vorm te geven, en Daniël doet het ons voor... Vanochtend heb ik een driepuntenpreek voor u: zout, leed, licht... Zout, leed, licht...

Allereerst het zout. Jezus zegt tegen zijn leerlingen, tegen zijn kerk, tegen jou: 'Jullie zijn het zout van de aarde.' Zout... Zout is een heel bijzonder iets. Het heeft de neiging om ergens tussen te kruipen, onderdeel ervan te worden, maar het verliest niet zijn eigenheid. Het blijft zout smaken. Het zout verandert wel datgene waar het onderdeel van wordt. Zout verbetert van binnenuit.

Een aantal weken geleden begonnen we onze prekenreeks over Daniël met het eerste hoofdstuk. We lasen toen onder andere hoe een aantal Judeeërs in ballingschap werden weggevoerd en hoe de jonge Daniël aan het Babylonische hof is opgenomen. Van veel van de andere ballingen weten we dat zij in eerste instantie hun uiterste best deden om zich apart te houden van de Babylonische samenleving. Dat is een nobel en goed te begrijpen streven. Ze wilden zich niet vermengen met het verkeerde. Waardoor ze mogelijk hun culturele en gelovige identiteit zouden verliezen. Maar dat is niet wat God van ze vroeg. In Jeremia 29 lezen we een brief van de profeet, een brief beter gezegd van God aan de ballingen en daarin staat: 'Bid tot de HEER voor de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar voorspoed en vrede, want de voorspoed van de stad is ook jullie voorspoed.' Inzetten voor de stad, onderdeel er van zijn... Maar tegelijkertijd hun eigenheid, hun cultuur, hun geloof behouden. Juist van daaruit een bron van zegen zijn...

Dat is zout zijn. Vanuit de eigenheid iets toevoegen aan het geheel. Het beter maken... Dat doet Daniël. We lasen zojuist over zijn buitengewone begaafdheid en ook: 'hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan.' Hoe is Daniël zo geworden? Door zijn levende geloof. Dat vormde hem, maakte hem tot de man die hij geworden is. In de eerste plaats trouw aan God, maar juist vanwege die trouw zette hij zich ook met heel zijn wezen in voor de overheid, voor het volk. Eerst voor het Babylonische rijk, en in onze tekst ook voor het Perzische rijk. Daniël was als zout...

Jezus zegt tegen u en mij: 'Jullie zijn het zout van de aarde.' Hij zegt niet dat wij zout moeten worden, of ons als zout moeten gedragen. Nee, Jezus zegt dat wij zout zijn... Hoe bent u dat?

In de tijd dat Jezus deze uitspraak deed werd zout niet echt gebruikt om de smaak van een bepaald gerecht te verbeteren. Geen zout bij een eitje dus. Zout werd, zolang het zijn smaak niet was verloren en dus nog goed was, met name gebruikt om voedsel beter te bewaren. In een tijd zonder koelkasten zou het vlees zonder het eten gaan rotten. Door het zout bleef, bijvoorbeeld, het vlees goed. Het zout was dus noodzakelijk.

Maar wanneer heb je pas iets aan zout? Als het uit de pot gaat. Zout bij elkaar voegt niets toe. Pas wanneer er wat zout bij het voedsel gevoegd wordt, wanneer het zout zich verspreid, zich vermengt, onderdeel wordt van... Dan pas kan het zout echt zijn werk doen.

Zo ook de oproep in de brief aan Jeremia... Zo ook de oproep van Jezus aan ons... Hoe is dat bij u, bij jou? In het dagelijks

leven, bent u zout tussen het zout? Of bent u zout dat werkt, zout dat verrotting tegen gaat? Zout dat verschil maakt?

Dat kan in elke baan, elke studie, thuis en op alle plekken waar we actief zijn. Hoe? Kijk naar het voorbeeld van Daniël. 'hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan.' Dat betekent niet dat Daniël nooit fouten heeft gemaakt, nee wij maken allemaal fouten, dat hoort erbij. Het betekent wel dat Daniël trouw was, trouw aan zijn beloften, trouw aan zijn werkgever. Hij zocht niet naar wat het beste voor hemzelf was en wat hem meer macht, meer geld, of meer aanzien kon opleveren. Hij keek naar wat het beste was voor het volk, voor de koning. Daniël was niet iemand die de bestbetaalde baan koos, of de studierichting met de beste financiële vooruitzichten. Daniël keek waar zijn gaven en talenten het meest van waarde konden zijn, voor de ander. En daar zette hij zich trouw en vol liefde voor in.. Dat is zout... Dat verandert het geheel...

Het valt mij weleens op in verzorgingstehuizen en ziekenhuizen. Op de ene afdeling wordt er gedaan wat er gedaan moet worden, maar meer ook niet... Maar op andere afdelingen wordt er net een stap meer gezet, meer dan het noodzakelijke... De mensen die ik daar bezoek voelen zich doorgaans beter thuis, de zorg is simpelweg beter... Net een stap meer zetten... Dat is zout zijn... Meer doen, trouwer zijn, liefdevoller doen dan verwacht... Als één deel zout dat doet kan dat al de hele werkcultuur veranderen...

Bent u, ben jij zoutend zout? En zo nee, ligt dat dan aan jou, aan jouw inzet? Groei in een persoonlijke relatie met God, groei in het zout zijn... Of ligt dat aan de plaats waar jij bent... Kun jij daar wel zout zijn? En zo nee, zou het kunnen dat God jou ergens anders naartoe roept?

Roeping... Ik weet niet wat uw ervaring is, maar in mijn jonge jaren kreeg ik in het kerkenwerk nog weleens mee dat er hogere roepingen bestonden. Het werd bijvoorbeeld gezien dat je toch wel heel geweldig zout was als je de zending in ging, of predikant zou worden... Nou hier sta ik dan... Maar dat is onzin. Daar waar God ons roept is het goed om zout te zijn. Dat kan als missionair werker, dat kan even goed als accountant. Daniël laat ons dat ook zien. Hij was iemand met de gaven en talenten van een profeet. Daniël had net zo kunnen zijn als een Jesaja of een Jeremia, fulltime profeten. Maar dat was hij niet. Hij was actief in een seculiere baan. En zo was hij, door Zijn levende relatie met God, zout. Zout dat verschil maakte in de samenleving...

Daniël had al een hoge plaats in het nieuwe rijk, één van de drie boven alle anderen. Maar de koning wilde hem nog een stapje hoger zetten. De koning zag dus hoe het zout werkte en waardeerde dat... Maar die twee anderen, en ook veel machthebbers daaronder, zagen het niet zitten. Bovenaan een nieuwe bestuurslaag tussen de koning en hun in, dat betekende praktisch gewoon dat ze gedegradeerd werden. Een stapje minder werden...

En dus deden ze wat bij ons in de politiek ook gebeurt. Kijken welke fouten er in het verleden zijn gemaakt, welke tweets van tien jaar geleden nu niet meer kunnen, en daar de ander op aan te vallen. Maar dan komt de grote verbazing... We lasen: 'zij konden geen grond voor een aanklacht vinden of hem op een misstap betrappen, want hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan.'

Dat is uniek... Wat wij weten van zowel het Babylonische rijk als het Perzische rijk is dat er veel corruptie was en dat er altijd een machtsstrijd gaande was. Iedereen zag in iedereen een vijand, een obstakel op de weg naar nog meer macht, die ze dus als het even kon uitschakelden. Zodat ze meer macht kregen en er daardoor mensen waren die bereid waren om grote sommen geld neer te leggen zodat de macht voor hen ingezet kon worden... Corruptie en machtsstrijd waren dus overal aanwezig... En dan Daniël, die al als jongeman in die sferen terecht komt, al vroeg een belangrijke plek in het bestuur

inneemt... En dan nu dit verhaal Daniël is hoogbejaard, maar nog steeds bestuurt hij mee. En ondanks al die jaren in een zondige omgeving... 'zij konden geen grond voor een aanklacht vinden of hem op een misstap betrappen'. Dat is uniek, een wonder... Wij kennen het spreekwoord macht corrupteert dat is bij Daniël dus zeker niet het geval. Hij was anders... Dankzij zijn relatie met God... Daniël was zout...

Maar dat heeft leed tot gevolg. De aanklagers zijn verbaasd. Zij dachten dat Daniël net als zijzelf waren, een mooie buitenlaag maar corrupt van binnen. Daniël blijkt anders, blijkt zout te zijn... Maar nog steeds zijn ze jaloers, zij willen niet dat Daniël promoveert. En dus bedenken ze een plan. We lazen het met elkaar. Goden en mensen mogen niet om hulp worden gevraagd, alleen de koning... Daniël blijft toch gewoon bidden met als gevolg dat hij wordt opgepakt. De koning stribbelt nog wat tegen, maar de wet is de wet en Daniël verdwijnt in de leeuwenkuil...

Leed... We hoorden het Jezus ook zeggen: 'Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van Mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. Verheug je en juich, want je zult rijkelijk beloond worden in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten.' In Johannes zegt Jezus het zo: 'ze hebben Mij vervolgd, dus zullen ze ook jullie vervolgen'. En ook op andere plaatsen in de Bijbel zien we het steeds weer terug. Lijden hoort bij christen zijn... Net als dat een gelovige per definitie zout is, zo hoort het lijden er ook onlosmakelijk bij. En vaak heeft dat alles met elkaar te maken...

Bij Daniël zien we dat heel duidelijk. Hij geeft zijn geloof heel praktisch handen en voeten, dat roept jaloezie op en daarom ook het lijden. Hoe is dat bij u, bij jou? Ervaren wij het lijden waar Jezus het over heeft? Als ik eerlijk bij mezelf kijk: ik niet echt. En ik vermoed dat dat voor meer van u geldt. Afgelopen week hoorde ik het nog wel ergens op huisbezoek. Mensen in de omgeving van deze persoon kwamen er achter dat ze geloofde, en dat werd als vreemd ervaren... Misschien is dat wel het meest herkenbare. Tijdgenoten begrijpen niet waarom we geloven, ze begrijpen het geloof niet. En hoe meer wij als zout gaan leven, hoe minder zij het begrijpen, hoe meer weerstand het ook kan oproepen.

Kijk maar naar Daniël. Zijn collega's zagen hem als een concurrent op de weg naar meer macht, meer geld. Dat was het belangrijkste voor hen. Maar voor Daniël was het anders. Zijn prioriteiten lagen niet bij het wereldlijke, maar bij God, bij het liefhebben van de naaste. Verderop in de Bergrede horen we Jezus zeggen: 'Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen. Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen.' Veel mensen om ons heen geloven niet, en daardoor zijn ze per definitie gericht op de wereld om hen heen. Als gelovigen mogen wij omhoog kijken, naar een hogere werkelijkheid... Maar als je dat niet kent, dan kun je dat niet begrijpen...

En dat is heel jammer... Want als je enige rijkdom je geld is, wat doe je dan als dat zijn glans verliest? Als je enige schoonheid je gezicht is, wat doe je dan als je ouder wordt? Wat als dit jouw hele leven is, wat doe je dan als je je gezondheid verliest? Het is een arm, kwetsbaar bestaan. Heel anders is het gelovige leven, van eeuwige waarde, nu al schatten in de hemel... Waardoor wij als zout leven...

Maar dat roept onbegrip op, en daardoor soms leed...

Het verhaal van Daniël in de leeuwenkuil is één van de meest bekende in de Bijbel. Vroeger als kind mocht ik thuis op vrijdagavond een verhaal uit de kinderbijbel kiezen. Ik koos altijd David en Goliath, maar wanneer mijn ouders verzuchtten dat ze weleens een ander verhaal wilden horen koos ik altijd Daniël in de leeuwenkuil. Het is een verhaal dat tot de

verbeelding spreekt... Door zijn rechtvaardigheid en trouw aan God werd Daniël niet door de leeuwen aangevallen... De boodschap is dan vaak: als jij ook zo leeft dan zou jou ook nooit iets verschrikkelijks gebeuren... Dat staat min of meer in veel kinderbijbels bij dit verhaal. Maar klopt niet...

Ik ken namelijk iemand anders. Iemand die nog veel beter, trouwer, rechtvaardiger leefde dan Daniël. Iemand die ook valselijk beschuldigt werd... Maar voor wie er geen goddelijke redding was. Hij was ondanks Zijn vertrouwen op God niet ongedeerd... Nee, Hij liep talloze wonden op, werd vernederd, stierf aan een kruis... Jezus Christus... Geloven heeft soms leed tot gevolg... Maar daar blijft het niet bij. Net als Daniël werd Jezus opgesloten, een steen sloot de enige opening af, begraven. Maar net als bij Daniël werd de steen weggehaald, en bleek Hij ongedeerd te zijn. De dood was overwonnen.

Weet je wat de naam Daniël betekent? God is mijn rechter... Leeuwen zijn in het Oude Testament vaak dieren van gerechtigheid. God wordt bijvoorbeeld meerdere keren met een leeuw vergeleken, die tekeer gaat tegen de zondige mens. Maar Daniël, God is mijn rechter, wordt niet schuldig verklaart door God, de leeuwen doen niets. Jezus, de ware Daniël, wordt niet schuldig verklaart door God, de dood laat Hem los. En door Zijn bloed worden wij ook onschuldig, worden wij zout, zullen wij met Hem lijden, en worden wij ook licht.

Zout, leed, licht. Licht is het derde en laatste punt dat ik wil noemen. Daniël was zout in Babel. Door zijn trouwe en eerlijke houding was hij tot zegen voor de koning en het volk. Dat riep jaloezie op bij anderen, wat leed veroorzaakte... Maar meer nog was Daniël als een helder licht in de duisternis. Bijvoorbeeld voor de koning. Hij zag in Daniël een licht, hield veel van hem. En zelfs nog voordat Daniël de leeuwenkuil ingaat zegt hij: 'Uw God, die u zo vasthoudend dient, zal u redden!' Dat is een levend geloof. Geloof dat niet uit zichzelf is ontstaan, maar door het licht van het geloof dat door Daniël heen heeft geschinen.

Jezus zegt: 'Jullie zijn het licht voor de wereld'. Opnieuw. Jezus zegt niet dat wij ernaar moeten streven om als een licht te zijn, of dat sommigen van ons een licht zijn. Nee, 'Jullie zijn het licht voor de wereld'. Wij zijn het.

Hoe bent u, ben jij licht? Wij leven in een gebroken, donkere wereld... Wanneer er dan licht schijnt dan moet dat eigenlijk wel opvallen... Of verstoppen wij het licht? Kan dat wel? Wij leven in een tijd en cultuur waarin ons voorgehouden wordt dat ons geloof thuishoort achter de voordeur. Maar kan dat eigenlijk wel? Wanneer Jezus het is die jouw leven vormt, als Jezus het is die jouw hart vult, dan kan het toch haast niet anders dan dat jouw mond daar ook van overstroomt? En natuurlijk we moeten niet dwangmatig proberen om elk moment aan te grijpen om anderen over Jezus te vertellen. Dat zal vooral afstoten... Maar wanneer jij als zout bent. Wanneer jij licht bent. Dan zien mensen dat... Dat kan leed veroorzaken, mensen die het niet begrijpen, het niet willen begrijpen... Maar het kan ook geloof oproepen. Net als bij koning Darius... Zout, leed, licht...

Hoe ga jij de komende week in? Onthoud dat wij niet uit onszelf zout of licht zijn, maar volg het voorbeeld van Daniël. Leef in relatie met God, laat Hem door je heen werken, en zie wat er gebeurt. Zout dat verandert. Licht dat schijnt in het duister. Wees een zegen voor de mensen om je heen. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410